

Oponentský posudek na disertační práci Viktora Hrušky Dějiny české hudební teorie do počátku 20.století /104 stran-z toho vlastní text po str.86, dále Dodatky-text ze spisu

J. J. Ryby

Tato disertační práce představuje kapitoly z dějin české hudební teorie. Přitom těžiště práce spočívá až na teorii od přelomu 18. a 19. století. Celý pozdní středověk a ranný novověk je prakticky vměstnán do cca 40 stran textu. Po úvodu je 2.kapitola Přehled dějin české hudební teorie do roku 1900, kde autor cítí nutnost tohoto postupu a podává ji v kapitole Celkový pohled a přesnější vymezení tématu s podkapitolami Otázky jazyka a národa, Kontinuita dějin české hudební teorie a proměny předmětu zkoumání a konečně Chronologické vymezení přehledu dějin české hudební teorie v této práci.

K pasážím zde obsaženým snad jen stručná poznámka, že problematika jazyka a národa prošla značným vývojem a redukovat ji na pouhý odkaz- byť na kvalitní soud J. Sehnala ze spisu Hudba v českých dějinách je podle mého názoru trochu málo. Rozhodně by stálo za to připomenout soudobé české koncepte nacionalismu od konce středověku k osvícenství a historiky a literární historiky od F. Šmahela/ten je citován, ale pro vznik ranného českého nacionalismu jsou důležitější i jiné práce než uvedená/ až po zcela novou koncepci novodobého nacionalismu po josefínské době v pojetí Vladimíra Macury, kdy obrození je interpretováno a nazíráno jako kulturní typ s využitím semiotiky a ve svých důsledcích i z hlediska teorie hry /v knize Znamení zrodu, která je po mém soudu zcela zásadního významu pro jakékoliv úvahy o české literatuře, kultuře a umění po napoleonských válkách.

Dějiny české hudební teorie se jistě obejdou i bez tohoto pohledu, ale připadá mi jako koncepčně a metodologicky nejinspirativnější nejen pro okruh literatury a literární teorie.

Pokud je na str.9 připomenut...‘sv.Augustin:“Creatura non potest creare“-, myslím, že by měl být tento výrok Aurelia Augustina- ostatně jako každý citát- přesněji doložen.

Dělení přírody - divisio naturae - je ve scholastice často připomínáno a patrně existuje více derivátů- např.Umberto Eco připomíná v knize Umění a krása ve středověké estetice /-Arte e bellezza nell'estetica medievale-překlad Zdeněk Frýbort,Argo,Praha 1998- jedno z mnohých

dělení-Jan Scotus Eriugena: De divisione naturae. V české estetice se tímto okruhem jevů zabývá na vysoké úrovni Petr Osolsobě...

Na téže str. 9 bych setrval u nestaženého tvaru ...Tinctorisovo vymezení na rozdíl od v práci uvedeného tvaru „Tinctorovo...“.Výchozí tvar je „Tinctoris“-nikoliv „Tinctor“. To jsou samozřejmě maličkosti. Ovšem dovolávat se Klareta jen na základě našeho sdělení v knize o české hudební terminologii/ Miloš Štědroň-Dušan Šlosar: Dějiny české hudební terminologie, Masarykova univerzita, Brno 2004, když prvním editorem, objevitelem a analytikem byl Václav Flajšhans /Klaret a jeho družina, Praha 1926/ mi připadá méně vhodné.

Celá pasáž o Pavlovi Židkovi by vzhledem k jeho významu a postavení v počátcích české hudební teorie mohla být obsažnější a pokud autor bude pomýšlet na publikování celého svého spisu jako vhodného učebního kompendia, měla by být doplněna o jakousi kvintesenci výsledků, za něž vděčíme především Růženě Mužíkové. Z Židka je stále část komentářů o hudbě k dispozici pro další výklad- např. pročteme-li pozorně jeho Spravovnu v edici Zdeňka V. Tobolky/Praha 1908/, nalezneme několik desítek zajímavých zmínek- za všechny uvádím Židkovu poznámku ze str.112 citované edice, že vynálezcem hudby je Noema/ ...Nálezníci řemesl v tomto věku jsou...Noema húsle a hudby, Jubal diskantoval...To vše potopí zahynulo jest... Není to zajímavý komentář a jak přišel Židek na to, že Jubal discantoval?!? To je jen malá výzva k doplnění, jaké se takto nabízí,a to nejen pokud jde o Židka.

Poznámky k českému předbělohorskému teoretickému myšlení komentují velmi obratně a přiléhavě literaturu, která obvykle souvisí s edicí pramenů /Hostinský, Helfert, Dolanský, Vávra,Horyna,Sovik/.

Kapitola Od Bílé hory k josefínským reformám čerpá z výsledků J. Sehnala, M. Pospíšila a J. Matla pokud jde o hodnocení významu T. B. Janovky, jak je nalézáme v obsáhlé studii těchto editorů k novodobému vydání slovníku Clavis ad thesaurum magnae artis musicae. Pokud jde o podíl jezuitů,piaristů i dalších řádů na provozování i výuce hudby je zejména v posledních desíti letech k dispozici celá řada nových poznatků, z nichž některé obsahují i obohacení teoretického myšlení //

Úvahy o českém hudebně teoretickém myšlení v postupujícím obrození se často přimykají ke zjištěním J. Ludvové, která nejsystematičtěji a nejpresněji zmapovala rozsáhlé úseky české

hudební teorie. Jen marginálie ke str. 35, kde autor zdůrazňuje mezi jinými i Johanna Gottfrieda Herdera a jeho ...“významný vliv-přímý i zprostředkovaný-na naše myšlení o hudbě“...To se sice tvrdí už od Jungmannových časů, ale po prostudování Herderova

v českém prostředí uctívaného ba mytizovaného, ale zřejmě velmi málo čteného základního díla *Stimmen der Voelker in Liedern* zjistíme, že Herderovo vřazení českých příspěvků do antologie bylo nepatrné, značně nahodilé a zveličována byla i Herderova poznámka o budoucnosti slovanských národů, kterou lze vykládat podobně méně pozitivně jako třeba Glareanův povzdech nad tím v *Dodekachordonu*, že hospodské stupnice ovládnou evropskou hudbu...

Po komentáři k Amerlingovi začíná autorský přínos výrazně vzrůstat. Dosavadní částečně kompilační ráz spisu je vystřídán oddílem *Témata vlastního výzkumu*. Předmětem autorova zájmu je známý a v poslední době často připomínaný i rozebíraný spis J. J. Ryby *Počáteční a všeobecní základové k umění hudebnímu*. Po rybovském monografistovi Jiřím Borkovcovi, Jitce Ludvové a dalších autor přistupuje k závažné a pro českou hudební teorii důležité knize.

V příloze, navazující po str. 87 na vlastní disertaci, přetiskuje Hruška výňatek z Rybova spisu, který hodlá připravit ke kritickému vydání.

Dalším přínosem k vlastnímu výzkumu je pasáž o Josefu Krejčím a jeho spisu o harmonii a osudech tohoto díla a spojitosti s K. S. Amerlingem. Onomatopoický původ Krejčího označení harmonie „romon“ se zdá být nejpravděpodobnější. Slovo uvedl do češtiny zřejmě až Josef Jungmann, ale jeho přítomnost je prokázána v srbštině / např. romon glazbe - zvuk hry/, ale neuvádí je ve své jako lexikon pojaté monografií slavista a etymolog František

Kopečný /Základní všeslovanská slovní zásoba. Spolupracovníci E. Havlová, H. Plevačová, A.Mátl - Academia,Praha 1981. /.

Nejpodstatnějším přínosem práce jsou části věnované Josefovi Krejčímu v souvislosti s K. S. Amerlingem / mimochodem- proč není Krejčí uveden v soupisu pramenů a literatury jako významný pramen?!?/ a posléze docenění významu Čenka Strouhala.I v jeho případě by bylo záhodno doplnit heslo *Akustika* z Pazdírkova hudebního slovníku naučného I- část věcná /redaktor G. Černušák/, O. Pazdírek, Brno 1929, kde je autorem hesla známým fyzikem, teoretikem a akustikem Josefem Sumcem připomenut právě význam Čenka Strouhala. Obdobně postrádám v soupisu pramenů a literatury české a další slovníky a encyklopedie- vždyť jen

MASARYKOVA UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV HUDEBNÍ VĚDY
Arne Nováka 1
602 00 BRNO

tel.: 549491562 e-mail: music@phil.muni.cz /

namátkou heslo Hudební teorie ve Slovníku české hudební kultury /redaktoři Jiří Fukač a Jiří Vysloužil, výkonný redaktor Petr Macek, Editio Supraphon, Praha 1997/ rozhodně stojí za připomenutí už vzhledem k povaze předkládané disertace.

Přes tyto výhrady považuji předloženou disertaci za kvalitní příspěvek k české hudební teorii a doporučuji ji rád k obhajobě.

Prof. PhDr. et MgA. Miloš Štědroň, CSc.,
Ústav hudební vědy Filozofické fakulty
Masarykovy univerzity

Brno, 20. 5. 2016